

PRESENTACIÓ

Aquest llibre aplega tots els treballs que foren presentats en les sessions acadèmiques de les Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a la Franja de Ponent els dies 17 i 18 d'octubre de 1997, a les localitats de Calaceit i Fraga, respectivament. La primera sessió tingué lloc a la seu de l'Associació Noesis i la segona al Palau Montcada, on una sala d'actes plena de gom a gom palesava l'interès que aquests desplaçaments de la Secció Filològica fora de Barcelona solen despertar entre les persones que arreu del domini lingüístic en reconeixen la transcendència simbòlica i l'efectivitat pràctica, en la mesura que contribueixen a una més gran projecció pública de la institució i a un coneixement més directe de la realitat lingüística i de les preocupacions de la nostra gent en relació amb la llengua comuna, la parla secular i les manifestacions culturals que, tant l'una com l'altra, vehiculen.

De fet, les contribucions aquí recollides són una acta més o menys fidel —el col·loqui i l'espontaneïtat del moment s'hi fan esmunyedissos— de l'aspecte acadèmic de les Jornades. Gosaria afirmar que, com s'ha anat esdevenint sovint en tots aquests desplaçaments de la Secció Filològica, tan importants com aquestes contribucions de caràcter erudit o reflexiu són els contactes informals establerts —adés esdevinguts vincles duradors— amb la gent del país, estudiosos locals o persones compromeses en qualsevol mena d'activitat d'ensenyament o promoció de la llengua en l'àmbit local. I això també és aplicable als contactes més formals amb les autoritats locals de Calaceit i Fraga.

En nom de la Secció Filològica vull expressar l'agraïment a totes aquelles persones que contribuïren a fer d'aquestes Jornades un acte de comunicació reeixit. D'antuvi, als companys de la Secció que assumiren l'organització de les Jornades i als que hi actuaren com a ponents; segonament, als col·legues externs a la Secció que ens acompanyaren i hi actuaren també com a ponents, havent-se desplaçat en alguns casos de la seva residència o lloc de treball habituals. En tercer lloc, a les persones que actuaren com a enllaços locals

en l'organització de les Jornades i ens hi assessoraren, especialment els senyors Josep Galán, de l'Institut d'Estudis del Baix Cinca, i Joaquim Monclús, de l'Associació Noesis. També als batlles de Fraga, senyor Vicente Juan, i de Calaceit, senyor Fernando Latorre, que contribuïren de grat a la preparació i desenvolupament de les Jornades i ens reberen als respectius ajuntaments. Les visites al Museu Etnogràfic de Fraga i a la Vil·la Fortunatus tingueren un gran interès cultural, però l'atenció i la bonhomia amb què hom ens regalà, tant a Fraga com a Calaceit, resten impagables. Finalment, faig extensiu l'agraïment al públic que assistí a les sessions acadèmiques i hi participà, i a les associacions que han col·laborat en la coedició del llibre.

Quant als temes que s'hi tracten, responen a interessos i percepcions prou compartits. Un dels temes percebut com a prioritari és el de la variació dialectal, adés considerada intrínsecament (Rafel, Galán), adés comparativament amb d'altres dialectes propers (Blanc) o amb el model normatiu (Sistac, Argenter). Sovint aquests estudis remarquen les conseqüències de la frontera (Rafel, Argenter). No hi falten estudis diacrònics, que, tot desentranyant la macrohistòria (Monclús) o la microhistòria (Fort), ens en mostren les repercussions onomàstiques o lexicals, respectivament. Des del punt de vista de l'experiència viscuda, amb una forta implicació personal i un to desenfadat, hom ens dóna un tast de l'«esmorteïment» del lèxic fragatí, en una presentació d'un important recull lexical (Galán). Pel que fa als aspectes cultural, social i polític, hom ens presenta, respectivament, una ressenya de l'activitat literària de la Franja (Chauvell), del desplegament de l'ensenyament del català i del seu estat actual (Alcover), i també de la iniciativa parlamentària en el terreny de la política lingüística (Becana). Les relacions històriques de l'IEC amb la Franja (Carbonell) i la política de la llengua de l'IEC (Argenter) aporten unes nocions entorn d'algunes actuacions del passat i algunes previsions de futur des d'una perspectiva institucional.

Es pot ben afirmar, doncs, que els temes de què s'ocuparen els ponents reflecteixen amb encert el ventall de preocupacions que genera espontàniament la particular situació lingüística, sociolingüística i sociopolítica que afecta la població que viu en els municipis i llogarets d'aquest territori que hom ha denominat la Franja de Ponent, la Franja d'Aragó o simplement la Franja. Aquestes denominacions poden semblar tal vegada insatisfactòries per més d'un concepte, però el cert és que aquests territoris i població presenten unes característiques específiques —de la mena suara esmentada— ben reals. I, al capdavall, és de la realitat que cal parlar, i no dels noms que li puguem posar (tot i que decidir qui té dret a posar noms a la realitat és una qüestió que té molt a veure amb la realitat tal com és i tal com la volem construir).

JOAN A. ARGENTER
President de la Secció Filològica